

Неганов В.В., голова громадської організації «Міський рух на захист прав громадян «Народний Контроль»

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В АТО

Зазвичай, потреба у втручанні психологів для надання допомоги військовослужбовцям виникає у зв'язку з наслідками невдалих військових операцій, тривалим терміном перебування в зоні бойових дій без ротації, надзвичайними подіями, негативною соціальною динамікою в підрозділах. Змістом психологічного забезпечення діяльності військових підрозділів є формування та відновлення у особового складу здатності переносити великі нервові навантаження, зберігати боєздатність в обстановці, яка передбачає наявність будь яких психотравмуючих чинників.

Штатним розписом у підрозділах Збройних сил та Нацгвардії України для забезпечення психологічної допомоги передбачена посада офіцера психолог по роботі з особовим складом. У 2015 році лише 2 ВНЗ в Україні здійснювали навчання абітурієнтів із спеціалізацією військового психологу. Київський національний університет ім. Т. Шевченка та Національна академія Національної гвардії України. При чому за державним замовленням КНУ ім. Т. Шевченка було передбачено лише 30 місць для навчання таких фахівців. У наступному 2016–2017 рр. для КНУ ім. Т. Шевченка передбачено вже 203 вакансії для навчання таких фахівців за державним замовленням. Проте спеціалістів військових психологів, які мають практичний досвід роботи надання відповідної допомоги військовослужбовцям у зоні проведення АТО вкрай недостатньо, у тому числі серед викладачів у зазначених навчальних закладах.

Починаючи з 2014 року, саме інститути громадянського суспільства прийшли на допомогу державі та Збройним силам України у питаннях надання практичної психологічної допомоги військовослужбовцям та методичної допомоги при навчанні фахівців військових психологів у спеціалізованих вишах.

Серед громадських волонтерських організацій, які займаються наданням психологічної допомоги військовослужбовцям АТО та здійснюють підготовку спеціалістів в галузі кризових інтервенцій, наданні першої психологічної допомоги, варто відмітити ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій» (ГО УАФПНПП) (<http://psyservice.org>), яка активно працює з 2014 року та об'єднує близько 500 психологів волонтерів, що приймають участь в проєктах асоціації у всіх регіонах України.

У 2014 року цю організацію було прийнято в члени міжнародної організації «Європейська Спільнота з Вивчення Травматичного Стресу (ESTSS)».

3 липня по грудень 2014 року за спонсорської підтримки Канадсько-Української Фундації у співробітництві з Соціально-психологічним центром Збройних Сил України був реалізований проєкт «Створення груп швидкого реагування з запобігання наслідків психотравмуючих подій в місцях конфліктів та надзвичайних ситуацій». За результатами психотерапевтами та волонтерами було здійснено 49 виїздів до зони проведення АТО, 32 – до місць постійної дислокації, надано кризову та психоосвітню психологічну допомогу більш ніж 2500 військовослужбовцям та цивільним громадянам. Також проведено більш ніж 40 навчальних заходів для психологів, волонтерів, підвищена обізнаність з кризової психологічної допомоги, травмафокусованої психотерапії більш ніж 400 психологів, інших фахівців та волонтерів.

У 2015 році ГО УАФПНПП було проведено цілий ряд семінарів та навчальних проєктів з питань надання психологічної допомоги військовослужбовцям АТО.

У травні 2015, в рамках проєкту «Соціальна, професійна адаптація та психологічна реабілітація» відбулося 20 круглих столів та навчальних семінарів у всіх районах Київщини в ході яких спеціалісти-психологи ГО УАФПНПП, які пройшли навчання у експертів з Ізраїлю, Канади та США ділилися своїми навичками та професійним досвідом з питань психологічної реабілітації. За наслідками виконання проєкту відповідне навчання пройшло 500 державних службовців Київської області, соціальні та медичні працівники, громадські активісти та психологи служб допомоги Київської області, на яких держава

поклала обов'язок щодо соціальної адаптації військових, які повернулися з зони бойових дій та членів їх сімей. Проект, за словами самих реципієнтів, став координаційним майданчиком, на якому можуть взаємодіяти державні службовці із різних структур.

У червні 2015 у м. Києві був проведений спільний семінар Української спілки психотерапевтів, European Association for Gestalt Therapy та ГО УАФПНПП на тему роботи з травмами в гештальті. Були залучені іноземні тренери Diter Bongers (Швейцарія) та Ivana Vidakovic (Сербія), які надали методичну допомогу 25 українським спеціалістам волонтерам.

У рамках впровадження в Україні нової військово-медичної доктрини та діяльності гуманітарної ініціативи Світового Конгресу Українців «Захист Патріотів», у партнерстві з ГО УАФПНПП впроваджено навчання з тактичної медицини «Курси бійця-рятувальника» та «Перша психологічна допомога» для курсантів та офіцерів вищих навчальних закладів Міністерства оборони України. У 2015 році розпочато проект з навчання Першої Психологічної Допомоги для слухачів офіцерських курсів Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

Як зазначають практикуючі психологи волонтери – основними організаційними проблемами у їх роботі є неможливість отримати значні гранти від міжнародних організацій (через військове спрямування навчальних програм) з одного боку, та обмеженість вакансій офіцерів по роботі з особовим складом у Збройних силах з іншого.

Таким чином перспективними напрямками поліпшення організації психологічної допомоги військовослужбовцям з боку держави є забезпечення збільшення державного замовлення військових психологів у державних вишах, включення до штату викладачів у державних вишах – спеціалістів з наданням практичної психологічної допомоги та зміну кадрової політики у Збройних силах України стосовно залучення на позиції офіцерів психологів по роботі з особовим складом волонтерів, які мають практичний досвід надання психологічної допомоги військовослужбовцям в зоні проведення АТО.